

Ігор КОЧКІН

(Івано-Франківськ, Україна)

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-6755-8602>

АРХЕОЛОГУ БОГДАНОВІ ТОМЕНЧУКУ — 75!

Відомий український історик і археолог Богдан Томенчук народився 3 вересня 1950 року в селі Ценява поблизу Коломиї. Середню освіту здобув у коломийських школах № 10 і № 2. Після їх закінчення працював на заводі «*Коломиясільмаш*» фрезерувальником. Відтак проходив військову службу. 1971 року став студентом історичного факультету Чернівецького державного університету. Упродовж навчання (1971—1976 рр.) особливу увагу приділяв археології, яка стала для нього сенсом життя. Саме у цей час Богдан Томенчук бере участь у своїх перших археологічних експедиціях.

У світ археології Богдана Томенчука привів відомий український археолог Борис Онисимович Тимошук. Під час навчання в університеті Богдан відточував свою професійну підготовку у багатьох археологічних експедиціях. Після закінчення університету Богдан Томенчук працює як науковий співробітник Чернівецького краєзнавчого музею. Упродовж 1976—1980 років фахівець у галузі давньоруської археології Богдан Томенчук керував археологічними експедиціями краєзнавчого музею. Саме на території Чернівецької області починалася наукова археологічна діяльність ювіляра. Перші археологічні розкопки під керівництвом Б. Томенчука проводились у 1976 р. на *Молодіївському городищі* на річці Дергелуй. Також археолог проводив дослідження городищ літописних міст Василева на Дністрі (1977—1978, 1985, 1996 рр.), Кучелмина (1978 р.) та Городка на Черемоші (1979 р.). Загалом на території Буковини під керівництвом Богдана Томенчука було обстежено понад 40 городищ.

Наступний етап роботи Богдана Петровича пов'язаний з Івано-Франківським краєзнавчим музеєм (до 2000 р.), де працював науковим співробітником, а потім завідувачем відділу археології. У 1980 році Богдан Томенчук працював лаборантом, а з 2002 до 2008 років — як науковий співробітник за сумісництвом Інституту археології НАН України. Богдана Петровича тягнуло на викладацьку роботу, щоби поділитися набутиим

*Богдан Петрович ТОМЕНЧУК
під час урочистостей з нагоди відзначення 70-ліття Прикарпатського
національного університету імені Василя Стефаника, 2010 р.
Фото І. Кочкіна.*

досвідом з майбутніми істориками, археологами. Тому вже у 1995 р. Б. Томенчук працює викладачем кафедри образотворчого мистецтва художнього факультету Прикарпатського університету імені Василя Стефаника (за сумісництвом), а пізніше — на філософському факультеті. У 1998 р. Богдан Петрович захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю «*археологія*» в Інституті археології НАНУ. В основу дисертаційної роботи лягли результати дослідження понад 500 поховань.

З 1999 р. Б. Томенчук працював викладачем кафедри релігієзнавства філософського факультету, а потім доцентом кафедри всесвітньої історії історичного факультету Прикарпатського (з 2004 р. — національного) університету імені Василя Стефаника. З 2006 р. — доцент, з 2024 р. — професор кафедри етнології та археології, а з 2014 р. і до 2024 р. — завідувач кафедри.

Період роботи Богдана Томенчука на території Галицького Прикарпаття пов'язаний із дослідженнями городищ (понад 50). Ювіляр провів розкопки городищ Олешків на Пруті (1981–1984), Буківна на Дністрі (1987–1991), Підгороддя поблизу Рогатина (1982–1986). На городищі в Олешкові автор розкопок відкрив унікальну Олешківську ротонду-усипальницю (20 поховань під підлогою).

З 1989 р. Богдан Томенчук починає багаторічні дослідження городищ давнього Галича. На початках ювіляр очолює периферійний загін археологічної експедиції Львівського інституту суспільних наук Академії наук УРСР та Івано-Франківського краєзнавчого музею (керівник — Вітольд Ауліх). З 2000 р. Богдан Петрович Томенчук — керівник Галицької археологічної експедиції Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Богдан Томенчук досліджував літописний курган *Галичина Могила*, відкрив п'ять дерев'яних палацових комплексів. Професор Богдан Томенчук є автором нової концепції походження та еволюції Галича і Галицької землі.

У 2010–2015 рр. Б. Томенчуком проводились охоронні археологічні дослідження Манявського Скиту в складі Карпатської історико-археологічної експедиції університету (керівник — Микола Кугутяк) та Прикарпатської археологічної експедиції Інституту археології НАНУ (керівник — Василь Романець). Вивчалась оборонна система та забудова центрального монастирського осідку. Крім того, дослідив фундаменти двох дерев'яних церков в урочищах *Скитик* і *Вознесінка*.

У 2016–2021 рр. Б. Томенчуком проводилися охоронні археологічні дослідження Гошівського монастиря в складі Карпатської історико-археологічної експедиції університету та Інституту археології НАНУ (керівники: М. Кугутяк та В. Романець). Вивчалася інфраструктура монастирського комплексу. Зокрема, виявлено і досліджено фундаменти двох дерев'яних церков в урочищі *Чорний Ділок*. Крім того, в цей час велися охоронні археологічні дослідження пізньосередньовічного замку та монастиря в околицях міста Долини. Окремо вивчалася і давня інфраструктура міста Долини.

Професор Б. Томенчук є автором понад 150 наукових статей і 10 монографій.

2023 р. Богдан Петрович нагороджений ювілейною медаллю Івано-Франківської обласної ради «*Галичу 1125*».

Наступного, 2026 року Богдан Петрович проведе свій ювілейний 50-й польовий сезон. Зичимо Вам успіху і нових відкриттів!